

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

«Ὁ καιροὺς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος»
(Ἀμβων Ἱ. Ν. Ἀγ. Πολυκάρπου)

Τεῦχος 80όν ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2025

ΓΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ
ΧΙΟΣ

Εὐλόγησις ἁγιοβασιλόπιτας
Βιβλιοθήκης ΑΓ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ. (02.01.2025)

Οἱ Σεβ. Κισάμιου καὶ Ἀμφιλόχιος καὶ Χίου καὶ Μάρκος
λειτουργοὶ εἰς τὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Λαζάρου λωβοκομείου Χίου,
ὅπου ἔζησεν ὁ Ὅσιος Νικηφόρος ὁ λεπρός. (16.02.2025)

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ
ΑΡ. 80

Πρός
Τόν Ἱερὸν Κληρὸν
καί τόν εὐσεβῆ λαόν
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως

«Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός» (Γενέσεως, 1, 1)

Κάθε ἀρχή εἶναι ἔργον τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ. Ἡ ἀρχή τοῦ κόσμου, ἡ ἀρχή τοῦ χρόνου, ἡ ἀρχή τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀρχή τῆς ζωῆς. Καί κάθε ἀρχή ὁδηγεῖ πρὸς ἓνα τέλος, δηλαδή πρὸς ἓνα σκοπόν.

Οὕτως καί ἡ ἀρχή τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους 2025 εἶναι μία θεοδώρητος πορεία πρὸς τό τέλος, τόν σκοπόν, τήν κληρονομίαν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀφθάρτου καί αἰωνίου αἰῶνος τοῦ Θεοῦ. Αὕτῃ λούζεται φῶς ἄδυτον καί ἀδιάδοχον. Εἶναι κατάστασις ζωῆς, βίωμα θεόληπτον, ἀπερινόητον ἀπό τόν ἄνθρωπον.

Εἰς τήν αἰωνιότητα ὁ ἄνθρωπος θά ζῇ ὡς μία νέα καί ἀφθαρτος ψυχοσωματική ὄντοτης. Δέν θά ζῇ μόνον ἡ ψυχὴ του, ἀλλά καί τό ἀνακαινισμένον σῶμα του, μέ τό ὅποϊον θά ἐνωθῇ ἡ ψυχὴ κατὰ τήν κοινήν ἀνάστασιν. Ὁ προορισμός τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι νά εἰσέλθῃ καί αὐτό εἰς τόν ἀφθαρτον αἰῶνα τοῦ Θεοῦ, εἰς τήν ἀπέραντον χαράν τῆς Θείας Βασιλείας.

Δέν θά τό νικήσῃ ἡ σῆψις τῆς φθορᾶς, ἀλλά θά τό λαμπρύνῃ ἡ ἀφθιτος δόξα τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τήν ὀρθόδοξον πίστιν,

ή θέωσις τοῦ ἀνθρώπου, τό ἔσχατον ἀγαθόν, ὁ εἰδικός λόγος καί τό τέλος τῆς ὑπάρξεως του ἀφορᾷ εἰς τόν ὅλον ἄνθρωπον, καταλαμπόμενον ἀπό τό φῶς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τό εἶδαν οἱ μαθηταί εἰς τό Θαβώρ.

Ἡ ζωή αὐτή εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ θά εἶναι ἀδιάκοπος καί ἀδιάπτωτος. Δέν θά τήν βαρύνῃ ἡ χρονική στιγμή, διότι ὁ ρωῶδης χρόνος τῆς γῆς δέν θά ἔχῃ θέσιν εἰς τό κράτος τῆς αἰωνιότητος τοῦ Θεοῦ. Θά εἶναι μία διαρκῆς στιγμή ἐμβεβλημένη εἰς τό αἰώνιον παρόν τοῦ Θεοῦ. Δέν θά ἔχῃ μεταπτώσεις καί μεταλλαγάς, δέν θά τήν βαρύνῃ ἡ κόπωσις καί ἡ ἀνάγκη ψυχαγωγίας. Δέν θά τήν σημαδεύουν ἀνία καί κόρος. Θά εἶναι τόσοσ ὁ συνεπαρμός τῆς φύσεως καί ἡ γοητεία, τήν ὁποίαν θά νιώθουν τά μακάρια πνεύματα εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὥστε πᾶσα ὀχληρά ἀνάμνησις τῆς προτέρας ἐφθαρμένης ζωῆς, πᾶν στοιχεῖον τῆς παλαιᾶς ἐπικήρου φύσεως νά χάνωνται εἰς τήν καινότητα τῆς ἀναγεννημένης ὑπάρξεως. Εἰς τό ἀφελές ἐρώτημα: «τί θά κάνουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τήν μονότονον ζωήν τῆς Θείας Βασιλείας;» ἀπαντᾷ ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Κατά τόν Ἅγιον τό ἀγαθόν εἶναι τό μόνον, τό ὁποῖον ἀληθῶς ὑπάρχει (τό κακόν εἶναι μή ὄν) καί ἐκ τῆς φύσεώς του εἶναι ἀόριστον (χωρίς ὅρια) καί ἀδιεξόδευτον. Ὅταν, λοιπόν, τό ὄν, ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται εἰς τό ἀγαθόν καί τό ἀπολαμβάνει, δέν δύναται νά τό ἐξαντλήσῃ, ἀφικόμενος εἰς τό πέρας τῆς ἀπολαύσεως, ἐπειδή αὐτό τό πέρας δέν ὑπάρχει, διότι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἅγιος, τό ἀγαθόν δέν ἔχει ὅρια, δέν περατοῦται.

Διοδεύων, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος τό ἀγαθόν καί ἐρωτικῶς συμπλεκόμενος μέ αὐτό, παρακαλεῖ τόν Θεόν νά τοῦ χορηγήσῃ μεγαλυτέραν δόσιν τῆς μακαρίας ἀπολαύσεως· καί ὅταν ὁ Θεός, ἀνταποκρινόμενος εἰς τό αἶτημα, παράσχει τήν αἰτηθεῖσαν χορηγίαν, τό ὄν, ὁ ἄνθρωπος αἰτεῖται νέαν χορήγησιν (Γρηγορίου Νύσσης, Ὁμιλία Στ' P.G. 44, 888A). Ἐπειδή ἡ δίψα τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἀκόρεστος, τοῦτο θά προβαίῃ ἐπ' ἄπειρον, χωρίς ὁ κόρος

νά σφραγίσῃ τὴν κινητικότητα αὐτήν, οὔτε νά λήξῃ ἡ μακαρία ἀπόλαυσις τοῦ ἀγαθοῦ (Γρηγορίου Νύσσης, Ὁμιλία Η΄ P.G. 44,941C- 46,105 A-C).

Αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλουν ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς του, ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἀσκησίς του, οἱ ὁραματισμοὶ καὶ αἱ ἐνατενίσεις του. Αὐτὴν ὀφείλει νά ἐπιδιώκῃ ὁ Χριστιανὸς ὡς κτῆμα μόνιμον καὶ ἀναφαίρετον, ἀκτύπητον ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὴν φθοράν.

Αὐτὴ ἡ προσδοκία εὐχομαι, Χριστιανοί μου, νά μᾶς δίδῃ δύναμιν ὅταν ταλαιπωρούμεθα εἰς τὸν παρόντα χρόνον, τὸν ἐξυμωμένον μέ πόνον καὶ δάκρυα, μέ πειρασμούς καὶ ἀθλιότηας, μέ αἵματα καὶ στεναγμούς. Ἀπὸ τό στενὸν παράθυρον τῆς παρούσης ζωῆς, λάβετε ὀλίγον φῶς ἐκ τῆς ἀνεσπέρου ἡμέρας τοῦ Θεοῦ, λάβετε ἀνάσαν αἰσιοδοξίας, ἐνισχυθῆτε εἰς τὴν καθημερινότητά σας, γιγαντωθῆτε εἰς τὴν γλυκίαν προσδοκίαν, ἔχοντες τὴν συναίσθησιν ὅτι τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ δέν εἶναι ἄξια πρὸς τὴν «μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς», (Ρωμ. 8, 18) καὶ προχωρήσατε εἰς τὴν πνευματικὴν τελείωσιν, μεταμορφούμενοι «ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν» (Β΄ Κορινθ. 3,18), μέ τὴν βοήθειαν τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ πορευόμενοι πρὸς τὴν πόλιν «τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός» (Εβραίους 11,10).

Χριστιανοί μου!

Αὐτό τό ὄραμα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, εὐχομαι νά ἔχητε καθ' ὅλον τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, ὥστε νά γλυκαίνῃ καὶ νά ὠραῖζῃ τὴν ζωὴν σας, νά δίδῃ νόημα καὶ σκοπὸν εἰς τὴν ὑπαρξίν σας, ὀρίζοντας ἀνοικτούς καὶ φωτεινούς, τὴν γλυκίαν ἐλπίδα «τῶν πτωχῶν» (τῶν ταπεινῶν), ὧν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν (Λουκ. 6,20).

ΜΕΤΑ ΠΑΤΡΙΚΩΝ ΕΥΧΩΝ

+ Ο ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ ΜΑΡΚΟΣ

**ΜΗΝΥΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ
(30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2025)**

Αγαπητά μας παιδιά,

Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας μας επικοινωνεί σήμερα μαζί σας για να σας εκφράσει τις πλέον εγκάρδιες ευχές Της με την ευκαιρία της εορτής των Τριών Ιεραρχών, οι οποίοι είναι προστάτες της Παιδείας και των Γραμμάτων.

Ιεράρχης, όπως γνωρίζετε, σημαίνει Επίσκοπος. Επομένως, οι Τρεις Ιεράρχες, Βασίλειος ο Μέγας, Γρηγόριος ο Θεολόγος και Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ήταν Επίσκοποι της Εκκλησίας, δηλαδή Πατέρες πνευματικοί των πιστών και Διδάσκαλοι της Εκκλησίας, φορείς του χαρίσματος της Ιερωσύνης του Χριστού και συνεχιστές του έργου Του.

Η Ιερωσύνη έχει δοθεί στην Εκκλησία για να τελούνται τα άγια Μυστήρια, το Βάπτισμα, το Χρίσμα, η Θεία Ευχαριστία κ.λπ., ώστε να αγιάζονται οι πιστοί και να ενώνονται με τον Χριστό και μεταξύ τους. Γι' αυτό οι Τρεις Ιεράρχες με όλη την δύναμη της ψυχής τους καλλιέργησαν το πνεύμα της ενότητας τόσο στον χώρο της Εκκλησίας, όσο και γενικότερα στο κοινωνικό περιβάλλον όπου έζησαν. Θεωρούμε ότι δεν χρειάζεται καν να αναφέρουμε ότι η ενότητα είναι μία κατάσταση, ένας τρόπος ζωής, που χρειάζεται πολύ μόχθο και κόπο για να επιτευχθεί και να διατηρηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο. Και τούτο συμβαίνει γιατί, δυστυχώς, δεν επικρατεί πάντοτε στις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους η δύναμη της αληθινής αγάπης, της ειρήνης, της συναλληλίας. Αντιθέτως, όχι σπάνια, κυριαρχεί η ιδιοτέλεια, δηλαδή η πέραν του δέοντος προσήλωση του ανθρώπου στο ατομικό του συμφέρον, η φιλαυτία, η αλλοίωση της αγάπης και έτσι δια διασπάται η ενότητα και επέρχεται ο διχασμός, η διαίρεση, η σχάση.

Γι' αυτό η Εκκλησία δεν παύει να προβάλλει με κάθε τρόπο τις φωτεινές Μορφές των Τριών Ιεραρχών· καθότι, οι Πατέρες αυτοί έζησαν όσο πιο έντονα γίνεται την Αλήθεια και την Ζωή του Ευαγγελίου του Χριστού. Τοιουτοτρόπως, αναδεικνύονται πρότυπα και για την δική μας πορεία σε αυτόν τον κόσμο· πρότυπα ζωής, αγωνιστικότητας, θάρρους, προσηλώσεως στις αρχές, τις αξίες, τα ιδανικά με τα οποία είχαν διαμορφώσει την προσωπικότητά τους και είχαν νοηματοδοτήσει την ζωή τους.

Επί παραδείγματι, ο Μέγας Βασίλειος και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος αγωνίσθηκαν να διαφυλάξουν την ενότητα της Εκκλησίας, διότι κατά τον 4ο αιώνα, οπότε έζησαν, κινδύνευσε σε μεγάλο βαθμό η ακεραιότητα, η αυθεντικότητα της πίστεως από μία φοβερή αίρεση που ονομάσθηκε «Αρειανισμός» και αρνιόταν την θεότητα του Χριστού. Όμως, οι Απόστολοι, οι Πατέρες, οι Μάρτυρες έδωσαν και την ίδια τους την ζωή, προκειμένου να διακηρύξουν ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Αληθινός Θεός, μαζί με τον Πατέρα και το Άγιο Πνεύμα, και έτσι κάθε ένας που πιστεύει ορθά σε Αυτόν γίνεται υιός του Θεού, σύμφωνα με την δωρεά του Θεού.

Έπειτα, οι Τρεις Ιεράρχες μόχθησαν με όλες τους τις δυνάμεις για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να εννοήσουν ότι χωρίς την αληθινή αγάπη καταστρέφεται εύκολα η ενότητα μεταξύ των ανθρώπων. Γι' αυτό οι ίδιοι έγιναν έμψυχες εικόνες αγάπης και μάλιστα υπέστησαν πολλές θλίψεις και κακουχίες εξαιτίας της προσηλώσεώς τους σε έργα αληθινής αγάπης. Λόγου χάριν, αναφέρεται ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους εξορίσθηκε στα βάθη της Ασίας από την τότε πολιτική εξουσία ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ήταν ότι ίδρυσε λεπροκομεία κοντά σε εκτάσεις πλουσίων γαιοκτημόνων, οι οποίοι ζημιώθηκαν οικονομικά. Βλέπετε, σε κάθε εποχή, η ενότητα, η αγάπη, η φιλία απειλούνται από τα οικονομικά συμφέροντα, από τον εγωισμό, από τους πολέμους και τις διαμάχες. Όμως, οι άνθρωποι λησμονούν ότι διασπώντας την ενότητα, καταργώντας την ειρήνη και την αγάπη, βλάπτουν ανεπανόρθωτα τον ίδιο τον εαυτό τους. Γιατί κανείς δεν μπορεί να υπάρξει μόνος του. Υπάρχουμε σε σχέση και αναφορά με τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Και γι' αυτό η ζωή μας έχει μοναδική αξία, νόη-

μα και περιεχόμενο. Το δώρο της ζωής μάς δόθηκε για να μάθουμε ότι χωρίς τον αγώνα για συνύπαρξη, αυτοκαταργείται η ύπαρξη· χωρίς την ενότητα επέρχεται ο μαρασμός και ο ξεπεσμός του ανθρώπου.

Αγαπητά μας παιδιά,

Σε μία εποχή σαν την δική μας, στην οποία με θλίψη βλέπουμε τις τραγικές συνέπειες της απομακρύνσεως του ανθρώπου από την πίστη, την Εκκλησία και τον Θεό· σε μία εποχή στην οποία οι άνθρωποι θέτουν το Ευαγγέλιο της ειρήνης, της ενότητας, της αγάπης στο περιθώριο της ζωής τους, γιατί αγνοούν την ευεργετική του επίδραση και δύναμη στην διαμόρφωση της ανθρώπινης συνειδήσεως, εμείς ας παραμείνουμε ενωμένοι με τον Χριστό και μεταξύ μας, όπως οι Τρεις Ιεράρχες. Ας διατηρήσουμε ζωντανή την φλόγα της πίστεως και ας την μεταδίδουμε και στους άλλους με τα έργα και τον λόγο μας· με την ζωή και το ήθος μας· με την αγάπη και την ενότητά μας. Αυτό δεν έπραξαν και οι Τρεις Ιεράρχες; Υπήρξαν κάποτε και αυτοί παιδιά. Αντιμετώπισαν τις δυσκολίες κάθε περιόδου της ανθρώπινης ζωής. Ταλαιπωρήθηκαν αφάνταστα από αυτό που ονομάζουμε «κατεστημένο». Όμως στάθηκαν όρθιοι, ενωμένοι, δυνατοί· καθότι η ζωή τους στηριζόταν στην Πέτρα, στον Βράχο της πίστεως, που ονομάζεται Ιησούς Χριστός.

Σας ευχόμαστε στον Χριστό να θεμελιώνεται και η δική σας ζωή. Να έχετε αγάπη, επιθυμία για ενότητα και συναλληλία· για να κυριαρχήσει κάποτε στον κόσμο μας η πολυπόθητη ειρήνη, η καταλλαγή, η συμφιλίωση.

Σας ευχόμαστε επίσης, να προοδεύσετε στις σπουδές σας και, εν γένει, στην ζωή σας και να γίνετε φάροι φωτεινοί, άνθρωποι αληθινοί, όπως έλεγε και ο αρχαίος ποιητής Μένανδρος· «Ὡς χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ!» (Πόσο χαριτωμένος, πόσο όμορφος είναι ο άνθρωπος, όταν είναι άνθρωπος!). Και ας μη λησμονούμε ότι πραγματικά άδειος είναι ο άνθρωπος εκείνος, που είναι γεμάτος μόνον από τον ίδιο τον εαυτό του.

Μετά πολλῶν πατρικῶν εὐχῶν καί ἀγάπης ἐν Κυρίῳ,

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

«Αναδρομή στην Ίστορία τῶν Οἰνουσσῶν καί τήν Ἐμπορική Ναυτιλία»

τῆς Ἑλλογιμωτάτης κ. Μαρίας Ποντικοῦ,
Δρ Βυζαντινῆς Ίστορίας Α.Π.Θ.

Βορειονανατολικά τῶν παραλιῶν τῆς Χίου σέ διάστημα 1700 μ. καί κατὰ προσέγγιση σέ ἀπόσταση διπλάσια ἀπὸ τή χερσόνησο τῆς Ἐρυθραίας (Καραμπουρνοῦ) ἀπλώνεται ἓνα νησιωτικό σύμπλεγμα πού ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἑννέα νησίδες. Στὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ νησιά πού ὀνομάζεται Οἰνοῦσες ἢ Οἰνοῦσσα, ἀλλὰ καὶ Αἰγνοῦσα (Ἐγνοῦσα) ἢ Ἀγνοῦσα (14 τχλμ) βρίσκεται καὶ ὁ μοναδικὸς οἰκισμὸς τοῦ συμπλέγματος πού εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα¹. Ὁ οἰκισμὸς ἐντοπίζεται στὴ νότια παραλία τοῦ νησιοῦ καὶ συνιστᾷ τὴν ἑδρα τοῦ ὁμώνυμου δήμου, στὸν ὁποῖον ἀνήκουν καὶ τὰ χωριά Κάστρο καὶ Πασᾶς. Βόρεια τῶν ἀκτῶν τοῦ συμπλέγματος οἱ νησίδες εἶναι βραχώδεις καὶ ἀπροσπέλαστες, στὰ νότια, ἐντοπίζονται οἱ «βάλες», κολπίσκοι, ὅπου, πιθανόν, ἀγκυροβολοῦσαν τὰ πλοῖα, ὑπὸ τὴ γενουατικὴ (1346-1566) καὶ βενετικὴ

κυριαρχία τῆς Χίου (1694-1695). Στὴ θέση τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ τῶν Οἰνουσσῶν ὑπῆρχε ἀρχαία ὁμώνυμη πόλη ποὺ γνώρισε μεγάλη ἀκμή. Γραπτὲς μαρτυρίες τοῦ Ἡροδότου (I, 165-166²) καὶ τοῦ Θουκυδίδη (Θ, 24. 2-3³) ἀναφέρονται στὶς Οἰνοῦσες .

Ἡ ὀνομασία Οἰνοῦσες ὀφείλεται στὸν ἐκλεκτὸ οἶνο ποὺ παρήγαγε τὸ νησί κατὰ τὴν ἀρχαιότητα⁴. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν προσωινία τοῦ συμπλέγματος δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιὰ τὶς Οἰνοῦσες μέχρι τὴν περίοδο τῆς γενουατικῆς κυριαρχίας τῆς Χίου (1346⁵). Τὸ 1315 ὁ Martino Zaccaria⁶ μαρτυρεῖται ὡς ἄρχοντας τῆς Χίου, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Οἰνουσσῶν. Ἐπιπλέον σὲ ἔγγραφο τῆς γενουατικῆς μαόνας τῆς Χίου⁷ (τοῦ ἔτους 1363) μνημονεύεται ὅτι βρισκόταν ὑπὸ τὴν κατοχὴ τῆς καὶ ἡ Οἰνοῦσσα. Στοὺς αἰῶνες ποὺ ἀκολούθησαν τὸ νησιωτικὸ σύμπλεγμα τῶν Οἰνουσσῶν ἐρημώθηκε. Μὲ τὸν καιρὸ ἀπετέλεσε τόπο καταφυγῆς τῶν πειρατῶν⁸.

Ἡ Αἰγνοῦσα στοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἦταν ἀκατοίκητη μέχρι τὸν 18ο αἰῶνα, ὅπου ἐγκαθίστανται οἱ

Καρδαμυλίτες ἄποικοι. Εἰδικότερα, περίπου στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα, τὸ πιὸ μεγάλο νησί τοῦ νησιωτικοῦ συμπλέγματος τῶν Οἰνουσσῶν ἀξιοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς βοσκούς τῶν Καρδαμύλων ὡς βοσκοτόπι. Οἱ ποιμένες αὐτοὶ οἰκοδόμησαν στὴν περιοχή τοῦ Κάστρου καὶ τὶς πρῶτες μάντρες. Μάλιστα γιὰ αὐτὸν τὸν λόγο ὀνομάζεται «Μαντράκι» ὁ μοναδικὸς οἰκισμὸς τῶν Οἰνουσσῶν, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ φυσικὸ μικρὸ λιμάνι τοῦ, ἀπέναντι στὰ νησιά Πατερόνησο, Λαιμούδικο καὶ Παπαποντικούνικο ἕως τοὺς πρόποδες τῶν ὑψωμάτων τοῦ Κάστρου, τοῦ Προφήτη Ἡλία καὶ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς⁹

Οἱ Οἰνοῦσες δέχτηκαν ἀθρόα ἐκπατρισμένους Πελοποννησίους, οἱ ὁποῖοι πύκνωσαν τὸν πληθυσμὸ του, μαζὶ καὶ μὲ μετοίκους ἀπὸ ἄλλες περιοχὲς μετὰ τὰ Ὀρλωφικά¹⁰. Ἡ μόνιμη ἐγκατάσταση στὸ νησί εὐνοήθηκε μετὰ τὴ συνθήκη τοῦ Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), λόγω τῶν πρωτόγνωρων δυνατοτήτων ποὺ δόθηκαν μὲ τὴν ὑπογραφή της γιὰ τὴ διακίνηση καὶ τὴν ἐμπορία ἀγαθῶν, ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐνεργοποίηση ἑνὸς

ίσχυροῦ δικτύου οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων μὲ ἐπίκεντρο τὸ λιμάνι τῆς Χίου καὶ τὰ στενὰ Χίου-Οἴνουσσῶν-Ἐρυθραίας καὶ Χίου-Ψαρῶν¹¹.

Ἀξιοσημείωτη πτώση τῆς ναυτικῆς ἐπίδοσης τῶν Χίων σημειώνεται στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα, ἐξ αἰτίας τῆς πειρατείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναταραχῆς ποὺ ἐπέφεραν στὸ θαλάσσιο ἐμπόριο οἱ Ναπολεόντειοι πόλεμοι (1803-1815). Οἱ Χιώτες ὅμως διακρίνονταν γιὰ τὴν εὐπορία τους, διέθεταν πλοῦτο, μέσῳ τοῦ ὁποίου ἀσκοῦσαν ἐπιρροή καὶ ἔλεγχαν κατὰ συστηματικὸ τρόπο τὴ ναυτικὴ πίστωση (ναυτικὰ δάνεια, θαλασσοδάνεια), ἐπιδοδοῦσαν καὶ ὑποστήριζαν τοὺς πλοιοκτῆτες τῶν ἄλλων ναυτικῶν νησιῶν. Κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τοῦ γένους καὶ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 οἱ Οἴνουσιῶτες κατέφυγαν στὴν Πελοπόννησο, τὴν Ἄνδρο καὶ τὴν Εὐβοία, στὴ συνέχεια ὅμως ἐπέστρεψαν καὶ πάλι στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τοὺς.

Μετὰ τὴ μεγάλη καταστροφὴ τοῦ 1822 καὶ τὴ σφαγὴ ἀκολούθησε ἡ ἐκδημία καὶ ἡ διασπορὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς

Χίου ἔκτος Ἑλλάδος στὴ Μεσόγειο καὶ τὴ Μαύρη Θάλασσα καὶ ἐντὸς στὸ νησί τῆς Σύρου, μετανάστευση ἡ ὁποία ἐν τέλει ἐνίσχυσε τὴ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριο, τομεῖς στοὺς ὁποίους διακρίθηκαν ἰδιαίτερος οἱ Αἰγνουσιῶτες. Τὸ ναυτικὸ πνεῦμα τῶν Χίων συνέβαλε στὴν εὐρύτερη ἀνάπτυξη τῆς παράκτιας περιοχῆς, μὲ ἐπίκεντρο τὴ Σῦρο καὶ πρωτεύουσα τὴν Ἑρμούπολη, ἡ ὁποία ἀναδείχθηκε ὡς τὸ δυναμικὸ ναυτιλιακὸ κέντρο τῆς Ἑλλάδας μετὰ τὴν Ἐπανάσταση¹².

Τὸ 1841, ἡ Σῦρος εἶχε 1500 ναυτικούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς προέρχονταν ἀπὸ τὴ Χίο¹³. Στὴν Ἑρμούπολη, ἔκτος ἀπὸ τὰ ἐταίρους τῆς χιακῆς ὁμάδας τῶν ἰσχυρῶν ἐμπόρων μὲ μακρὰ παράδοση, διαμορφώθηκε καὶ ὁργανώθηκε, παράλληλα μὲ τὴ Χίο καὶ τὶς Οἰνουσσεσ, ἡ πρώτη ὁμάδα πλοιοκτητῶν ποὺ ἀπαρτιζόταν μόνο ἀπὸ Χιώτες. Αὐτοὶ διέθεταν σημαντικὸ μερίδιο στὶς ναυπηγήσεις νέων ἰστιοφόρων τῆς πόλης καὶ ἀναδείχθηκαν στὴν πιὸ ἰσχυρὴ ἐφοπλιστικὴ ὁμάδα, ἡ ὁποία πραγματοποίησε τὴ μετάβαση στὴ χρήση

ἀτμοκίνητων πλοίων. Σήμερα, ή ομάδα καταγωγής ἐφοπλιστῶν ἀπό τή Χίο θεωρεῖται ἴσως καί ή σημαντικότερη στή σύγχρονη ἑλληνική ναυτιλία. Μέλη τῆς οἰκογένειας Λαιμοῦ ὅπως ὁ Μιχαήλ, Νικόλαος καί Κωνσταντῖνος εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στήν Ἑρμούπολη, ἀντίθετα ὁ γενάρχης της Διαμαντῆς βρισκόταν στίς Οἰνούσες. Οἱ οἰκογένειες αὐτῆς τῆς ομάδας εἶναι οἱ ἀμιγῶς χιώτικες ὅπως οἱ Λώ, ἀλλά καί οἱ χιωτο-οἰνουςσιώτικες ὅπως οἱ Λυγνοί, Λύρα, καί Πατέρα¹⁴. Επίσης σέ σπουδαῖα κέντρα τῆς χιώτικης ἐμπορικῆς καί ναυτιλιακῆς δραστηριότητος ἐξελίσσονται ή Κωνσταντινούπολη¹⁵ καί στή συνέχεια ὁ Πειραιᾶς.

Ἐκτοτε καί γιά 150 περίπου χρόνια τὸ Ἀρχιπέλαγος ἀπέκτησε ἓνα ἰσχυρὸ οἰκονομικὸ πυρῆνα, ἀπ' ὅπου ξεπρόβαλε ή ναυτιλιακὴ ἀνθηση τῆς εὐρύτερης περιοχῆς μὲ τίς ἐφοπλιστικὲς οἰκογένειες τῆς Χίου καί τῶν Οἰνουσσῶν νὰ ἀκμάζουν εἰδικότερα κατὰ τὸν 20ο αἰῶνα.

Τὴν ἐξέλιξη καί τὴν ἐπακόλουθη πρόοδο τοῦ ἑλληνόκτητου στόλου σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο ὄρισαν σὲ
(συνέχεια εἰς σελ. 17)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις: Ἰωάννου Γενναδίου 14 - 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-7272.204, Fax 210-7272.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

Πρωτ. 500

Αριθ.

Αθήνησι, τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 2025

Διεκπ. 374

Πρός

τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην

Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκον

Εἰς Χίον

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ Συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 4ης μηνός Φεβρουαρίου ἐ.ε., διεξεληθοῦσα τό ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 1/1/1.1.2025 ἐγγραφον τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος, δι' οὗ ἐνημερώνετε περὶ τῆς ποιμαντικῆς καί μορφωτικῆς διακονίας ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει κατὰ τό παρελθόν ἔτος 2024, διὰ τῆς πραγματοποιήσεως σειρᾶς ὁμιλιῶν καί μαθημάτων μέ θέματα ἀπό τήν Ἀρχαίαν, τήν Λατινικήν, τήν Βυζαντινήν καί τήν Νεοελληνικήν Φιλολογίαν καί Ἱστορίαν, ὑπό τόν τίτλον «"Ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν... " - Φιλολογικόν Εἰλητάριον», τά ὅποια πραγματοποιοῦνται εἰς τήν Βιβλιοθήκην τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως «Ἅγιος Ἀγαπητός», ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράση τάς συγχαρητηρίους Αὐτῆς εὐχάς καί προσρήσεις, ὡς καί τόν δίκαιον Αὐτῆς ἔπαινον οὐ μόνον διὰ τήν προαγωγήν τῶν Γραμμάτων καί τήν καλλιέργειαν τῆς Παιδείας ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ λογικοῦ ὑμῶν ποιμνίου, ἀλλά καί διὰ τό ἐν γένει Ἀρχιερατικόν ὑμῶν ἔργον.

Ἐπὶ δέ τούτοις, κατασπαζόμενοι τήν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης.

Ἀθηνῶν 11 Φεβρουαρίου 2025

Ὁ Αρχιγραμματεὺς

ἀρχιμ. Ἰωάννης Καραμούζης

Αρχιμ. Ἰωάννης Καραμούζης

Αγγελόφορτο το 2025!

οικ.
Γ. Γκερ
Γ. Μουστάκη

Σύναξις Ἀναγνωστῶν Ἱ. Μ. Χίου (03.01.2025)

Εὐλόγησις ἁγιοβασιλόπιτας συνάξεως φοιτητῶν
καὶ σπουδαστῶν Ἱ. Μ. Χίου. (28.01.2025)

(συνέχεια ἐκ σελ. 12)

μεγάλο βαθμὸ οἱ Χιῶτες ἀπὸ τὰ Καρδάμυλα, τὸ Βροντάδο καὶ τὶς Οἰνοῦσες. Τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἱστιοφόρου ναυτιλίας ἦταν οἱ δεκαετίες τοῦ 1870 καὶ τοῦ 1880. Τὸ 1880 οἱ Χιῶτες τοῦ βόρειου τμήματος τοῦ νησιοῦ εἶχαν ὑπὸ τὴν κατοχὴ τους στόλο 118 ποντοπόρων ἱστιοφόρων, 20.000 τόνων. Σύμφωνα μὲ τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ προξενείου τῆς Χίου, τὸ 1890 τὸν στόλο τοῦ νησιοῦ ἀποτελοῦσαν 4 ἀτμόπλοια (βαπόρια σύμφωνα μὲ τὴν ὁρολογία τῆς ἐποχῆς) καὶ 300 περίπου ἱστιοφόρα, ἐνῶ τον περιεβάλλαν τοπικὲς ἀσφαλιστικὲς ἐταιρεῖες καὶ μία καινοτόμος τράπεζα γιὰ τὶς ναυτιλιακὲς ἐπιχειρήσεις τῆς ἐποχῆς, ὁ «Ἀρχάγγελος».

Ὁξύτατη μορφή λαμβάνει ὁ ἀνταγωνισμὸς τοῦ νέου μὲ τὸ παλαιὸ κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία τοῦ 19ου αἰῶνα. Ὁ ἀτμὸς ἐφορμᾷ στὴ ναυσιπλοΐα, ἀλλὰ ἡ προσκόλληση στὰ ἱστία ἐπιφέρει προβλήματα ἐξοικείωσης μὲ τὴ νέα τεχνογνωσία στὶς ναυπηγήσεις τῶν πλοίων. Τὸ πέρασμα στὸν ἀτμό, ὥθει στὴν ἐξασφάλιση μικρῶν κατὰ τὸ πλεῖστον βαποριῶν (500 - 4000 τόνων) τὰ ὁποῖα πλέουν

στήν περιοχή μεταξύ Δούναβη, Αζοφικής, Νότιας Ρωσίας και Μεσογείου. Η αντίληψη τῶν συνθηκῶν καὶ ἡ ἐγγενὲς ὀξύνοια τοῦ Χιώτη πλοιοκτήτη τὸν βοηθοῦν νὰ ξεπεράσει γρήγορα τὸ πρόβλημα καὶ νὰ προηγηθεῖ. Πρωτοστατοῦν οἱ Αἰγνουσιῶτες, οἱ Καρδαμυλίτες καὶ οἱ Βρονταδούσιοι, ἀσκημένοι στὸ θαλάσσιο ἐμπόριο ἀπὸ τὸ 1850 συγκροτοῦν οἰκογενειακὲς κοινοπραξίες γιὰ τὸν νέο θαλάσσιο δρόμο ποὺ ἐγκαινίαζε ὁ ἀτμός¹⁶. Προμηθεύτηκαν τὰ πρῶτα τους ἀτμόπλοια τῇ δεκαετία τοῦ 1890, ὅμως ἡ μαζικὴ εἴσοδος τῶν Χιωτῶν στὸν χῶρο τῶν ἀτμοπλοίων σημειώθηκε κατὰ τὸν μεσοπόλεμο (11 Νοεμβρίου 1918 – 1 Σεπτεμβρίου 1939).

Ὁ στόλος τῆς Χίου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καὶ ἐμπορικὴ του δράση, ἐπιστρατεύεται νὰ προσφέρει ἄμεσα τὶς ὑπηρεσίες του στὴν πατρίδα κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους (1912-1918), ὅπου τὰ πλοῖα του, ὡς μεταγωγικά, ἐνίσχυσαν τὶς ναυτικὲς καὶ χερσαῖες μάχες τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὸ πρῶτὸ τῆς 11ης Νοεμβρίου 1912 ὁ Τοῦρκος διοικητὴς τῆς Χίου Ζιχνή Πασᾶς παρατηρεῖ τὴν ἔλευση τῶν πλοίων ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη, ἀδυνατῶντας νὰ πιστέψει

ὅτι ἔρχονταν μὲ σκοπὸ νὰ ἀπελευθερώσουν τὸ νησί καὶ συγκροτοῦσαν ἐν δυνάμει πολεμικὴ ἀποστολὴ εἰκάζει ὅτι πρόκειται γιὰ πλοῖα, ποὺ ἔρχονταν στὴ Χίο γιὰ νὰ φορτώσουν μανταρίνια¹⁷.

Ἡ ναυτιλιακὴ δύναμη τῆς Χίου κατέπεσε, καθὼς ἀποδυναμώθηκε ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος μέχρι τὴ λήξη τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου. Μοιραῖες ἀποδείχθηκαν οἱ ἀθρόες ἀγορὲς στὶς ὁποῖες ὁδηγήθηκαν οἱ ἐπιχειρήσεις ἀπὸ ἓναν ἄστοχο φορολογικὸ νόμο ποὺ ἔπληξε τὴν ναυτιλία μὲ τὴν κρίση τῆς ἀγορᾶς τοῦ 1921¹⁸. Ἡ χιώτικη ναυτιλία τὴν περίοδο ἔχασε ἑταιρεῖες, πλοῖα καὶ τὸ σπουδαιότερο ὅλων ἓνα μεγάλο τμῆμα ἀπὸ τὸ ναυτεργατικὸ τῆς δυναμικὸ, τὸ ὁποῖο θυσιάστηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πολεμικῆς σύρραξης¹⁹.

Οἱ Οἰνοῦσες μὲ τὴ μικρασιατικὴ καταστροφὴ τὸ 1922 ἐπιβαρύνθηκαν μὲ ἓναν ἀνισομερή, γιὰ τὸν γηγενῆ πληθυσμὸ (αὐτόχθονες), ἀριθμὸ προσφύγων ποὺ ὁδήγησε σὲ σημαντικὲς μεταβολές, πληθυσμιακὲς καὶ οἰκονομικές.

Τὸ 1928, τὸ 44,7 % τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Οἰνουςσῶν συνιστοῦσαν οἱ πρόσφυγες²⁰.

Κατὰ τὴν περίοδο πού ἀκολούθησε τοῦ μεσοπολέμου ἐπαναλαμβάνεται στὸν μακροχρόνιο ναυτικὸ βίο τοῦ νησιοῦ ἡ ἱστορία τῆς ναυτιλιακῆς του ὑπεροχῆς. Οἱ Οἰνοῦσες, τὰ Καρδάμυλα καὶ ὁ Βροντάδος ἀνταγωνίζονται γιὰ τὸ προβάδισμα στὴ χιώτικη ναυτιλία μὲ ἐπιχειρηματικὸ κέντρο τὸ Λονδίνο, ὅπου τὰ γραφεῖα Μιχαληνοῦ, Λιβανοῦ, Μίχαλου, Λαιμοῦ - Πατέρα, Λύρα καὶ Καρρά, ἐξελίσσονται σὲ διεθνὲς πλέον ἐπίπεδο.

Ἀκολουθεῖ ἡ περίοδος τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ἡ ναυτιλία τῆς Χίου ἐπωμίζεται τὸ καθήκον πρὸς τὴν πατρίδα, ἐντάσσεται στὸ συμμαχικὸ σύστημα τῶν μεταφορῶν διὰ θαλάσσης ἔχοντας καὶ τὸ πρῶτο θῦμα μὲ τὴ βύθιση, ἀπὸ ἐχθρική ἐνέργεια, τοῦ φορτηγοῦ «Κ. Χατζηπατέρας» στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου τὸ 1939 καὶ πρὶν ἀκόμα ἡ Ἑλλάδα ἐγκαταλείψει τὴν οὐδετερότητά της. Ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπώλειας τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ τοῦ ἀποδεκατισμοῦ τῶν ἀνθρώπων

πού οδήγησε στην εξασθένιση της χιώτικης ναυτιλίας της μεσοπολεμικής περιόδου, πού έπληξε με βαρύν πένθος τὰ τέσσερα ναυτικά κέντρα της Χίου: Οἰνούσσες, Καρδάμυλα, Βροντάδο, Λαγκάδα. Όταν έληξε ὁ πόλεμος, περισσότεροι ἀπὸ 300 ναυτικοὶ δὲν επέστρεψαν στὶς οἰκογένειές τους.

Σύμφωνα μὲ τὸν Ματθαῖο Λώ, ὅπως πληροφορούμαστε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ «Αἰῶνες Ἀκμῆς» τὸ 1945 τὸ 75 % τῶν πλοίων εἶχε ἀπωλεσθῇ. Ἐπίσης, τὸ 20 % τῶν πληρωμάτων στὰ ἐμπορικά πλοῖα χάθηκε στὴ διάρκεια τῆς παγκόσμιας σύρραξης²¹. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου οἱ Αἰγνουςιῶτες ὁδηγήθηκαν ἀθρόα στὴ θάλασσα (ποσοστὸ 72,4 %) ἢ μετανάστευσαν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς Ἑλλάδας²².

Όταν ἀποκαταστάθηκε ἡ εἰρήνη παγκοσμίως καὶ ξεκίνησε ἡ ἀπόπειρα τῆς μεταπολεμικῆς ἀνασύνταξης ὁ χιακὸς ἐφοπλισμὸς σημείωσε ἐντυπωσιακὴ ἀνάπτυξη τῆς ἐπιχειρηματικότητος. Ἡ μεταφορὰ τῆς ἑδρας ἐξεχόντων τοῦ ἐφοπλιστικοῦ κλάδου ἀπὸ τὸ Λονδίνο στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ ἡ ἐκχώρηση μὲ προνομιακοὺς ὅρους τῶν 100 λίμπερτυς

ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἀπετέλεσαν τὴν κινητήριον δύναμιν γιὰ μίαν νέα ἀνάπτυξιν, ποὺ αὐτὴ τὴ φορὰ ἔφερε τὴν ἐμπορικὴ ναυτιλίαν τῆς Χίου στὸ προσκῆνιον παγκοσμίως, μὲ κύριον ἐκπρόσωπον τὸν Σταῦρον Λιβανό. Οἱ ἐφοπλιστικοὶ οἴκοι ποὺ βρισκόνταν στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ «ἐλληνικοῦ ναυτιλιακοῦ θαύματος» ἦσαν οἱ οἰκογένειαι τῶν υἱῶν Ἰωάννη Χανδρῆ, Ἰωάννη Μ. Καρρά, Ἰωάννη Κ. Καρρά, Στρατῆ Ἀνδρεάδου, ἀδελφῶν Λῶ, Λαιμῶν, Πατέρα, Φαφαλιῶν, Λύρα, Χατζηπατέρα, Ξυλᾶ, Λιβανοῦ κ. ἄ.²³.

Ἐπιπλέον πρὸς αὐτὰ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀπὸ τὸ 1965 μέχρι τὶς μέρες μας λειτουργεῖ ἀδιαλείπτως στὶς Οἰνοῦσες ἡ Σχολὴ Ἀξιωματικῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ ἀπόφοιτοι τῆς ὁποίας στελεχώνουν ναυτιλιακὰς ἐπιχειρήσεις ποὺ διαπρέπουν ὄχι μόνον στὴν ἐγχώρια, ἀλλὰ καὶ τὴ διεθνή ἀγορά.

Στὸν 21ο αἰῶνα ἡ Χίος καὶ ἰδιαίτερα οἱ Οἰνοῦσες ἀποσποῦν διεθνεῖς διακρίσεις στὸν ναυτιλιακὸ στίβο, σημειώνοντας ἐπιτυχίες στοὺς διάφορους κύκλους τῆς ναυτιλίας. Οἱ Αἰγνουσιῶτες ἀσχολούμενοι μὲ τὶς ναυτιλιακὰς ἐπιχειρήσεις, ἔχοντας στὸ ἐνεργητικὸ τους τὴν ἐμπειρία καὶ μετὰ ἄλλο ἐμπορικὸ στόλο ἀνοίγουν γιὰ ἄλλη μίαν φορὰ ἓνα ἀκόμη κεφάλαιο στὴ μακραίωνη ναυτικὴ παράδοση τῆς χώρας μας²⁴.

¹Α. Μ. Βλαστοῦ, *Χιακά ἦτοι ἱστορία τῆς νήσου Χίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἔτει 1822 γενομένης καταστροφῆς αὐτῆς παρὰ τῶν Τούρκων*, Ἑρμούπολη 1840, τ. 1, σ. 1. Μ. Fustel de Coulanges, *Mémoire sur l'île de Chio*, Paris 1857, σ. 1.

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὴν κυρίως Οἰνοῦσσα ἢ Αἰγνοῦσα (Ἐγνοῦσα) καὶ Νοτιοανατολικά τῆς βρίσκεται τὸ δεύτερο σὲ μέγεθος νησί τῆς Παναγίας (Πασᾶ) καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Ἀρχοντόνησο, Ποντικόνησο, Γαδουρόνησο καὶ ἡ Βάτος. Δυτικά τῆς Αἰγνοῦσας μὲ τὴν ὁμώνυμη καὶ μοναδική κωμόπολη βρίσκονται δύο μικρὰ νησάκια, τὰ Πρασονήσια, ποὺ στὸ βορειότερο λειτουργεῖ Φάρος, ἐνῶ ἀνάμεσα στὴ Χίο καὶ τὸ βορειοδυτικὸ τμήμα τῶν Οἰνουσσῶν τὴν ἄκρα Καπασά, ἀπαντᾶται τὸ Στροβίλι (Στρόβυλος), ὅπου ὑπῆρχε βίγλα μεσαιωνική καὶ ἐξωκλήσι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Μπροστὰ στὴν πόλη, τρία μικρὰ νησάκια μὲ ἓνα τεχνητὸ λιμενοβραχίονα σχηματίζουν τὸ φυσικὸ λιμάνι τοῦ νησιοῦ. Οἱ ντόπιοι ἔχουν δώσει τὰ ὀνόματα τῶν ἰδιοκτητῶν τοὺς τὸ Λαιμούδικο, τοῦ Παπᾶ (Ποντικοῦ) καὶ τὸ Πατερόνησο. Οἱ κάτοικοι τῶν Οἰνουσσῶν ἀσχολοῦνται κατὰ κύριο λόγο μὲ τὴν ἀλιεία καὶ τὴ ναυτιλία. Ἡ Αἰγνοῦσα ἀποτελεῖ τόπο καταγωγῆς μεγάλων ἐφοπλιστῶν. Βλ. Μ. Ι. Παπακωνσταντίνου, *Τουριστικὸς Ὁδηγὸς Οἰνουσσῶν*, Ἀθήνα 1989, σ. 9.

²Ἡροδότου, *Ἱστορίαι*, I. 165: «οἱ δὲ Φωκαῖες, ἐπεῖτεσφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνευμένοι σιπωλέεινδαι μαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτῶν νῆσος ἀποκληισθῇ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον» ... «Στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἡθέων τῆς χώρας, ψευδόρκειοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φώκαιν. Οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσῶν ἔπλεον». (μτφρ.) Δ. Μαρωνίτη, *Ἡροδότου, Ἱστορίαι*, τόμ. I, Ἀθήνα 1964, σ. 293: «Οἱ Φωκαεῖς, ἐπειδὴ οἱ Χῖοι δὲ θέλησαν νὰ τοὺς πουλήσουν τὰ νησιὰ ποὺ τοὺς ζήτησαν νὰ τὰ ἀγοράσουν καὶ ποὺ ὀνομάζονται Οἰνοῦσες, ἀπὸ φόβο μήπως στὸ τέλος τὰ νησιὰ αὐτὰ ἐξελιχθοῦν σὲ ἐμπορικὸ κέντρο καὶ τὸ δικό τους ἀπομονωθεῖ· ὥστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ οἱ Φωκαεῖς ξεκίνησαν γιὰ τὴν Κυρνὸ (πρόκειται γιὰ τὴν Κορσική)» ... «Μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὴν Κυρνὸ, πάνω ἀπὸ τοὺς μισοὺς πολῖτες τοὺς πῆρε ὁ πόθος κι ἡ λύπη γιὰ τὴν πόλη καὶ τὰ χῶματά τους, καὶ πατώντας τὸν ὄρκο τοὺς ἔβαλαν πλῶρη γιὰ τὴ Φώκαια. Ὅσοι ὅμως κράτησαν τὸν ὄρκο τοὺς ξεκίνησαν ἀπὸ τὶς Οἰνοῦσες κι ἀνοίχτηκαν στὸ πέλαγος».

³Θουκυδίδου, *Ἱστορίαι*, VIII. 24. 2-3: «καὶ Λέων καὶ Διομέδων ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἐκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσης καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἑρυθραίᾳ εἶχον τείχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὁρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δ' ἐπιβάτας τῶν ὀπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς. καὶ ἐν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσκῳ τοὺς προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχη νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία».

⁴Α. Μ. Βλαστοῦ, *ὁ. π.* (σημ. 1), σ. 20-23 (οἶνος). Α. Philippson – E. Kirsten, *Die griechischen Landschaften IV. Das ägäische Meer und seine Inseln*, Frankfurt 1959, σ. 246-247. Μ. Ι. Παπακωνσταντίνου, *ὁ. π.* (σημ. 1), σ. 10. Α. Πετράτος, *Ἰωνικὴ Χίος καὶ*

Αίολική Λέσβος. Μία απογραφή των αρχαιολογικών δεδομένων των ιερών των δύο νήσων, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 1.

⁵Βλ. Ph. P. Argenti, *The Occupation of Chios by the Genoese and Their Administration of the Island, 1346-1566*, (προλ.) St. Runciman, Cambridge 1958, τ. Ι, σ. 86-105.

⁶Zaccaria. Έπώνυμο μεγάλης οικογένειας της Γένοβας. Όρισμένα μέλη της πλούσιας και ισχυρής αυτής οικογένειας έγκαταστάθηκαν τον 13^ο αιώνα σε περιοχές της Μικρής Ασίας, σε νησιά του Αιγαίου και της Πελοποννήσου και συνδέθηκαν μέσω έπι γαμιών με τον αυτοκρατορικό οίκο των Παλαιολόγων. Ο Μαρτίνος Ζαχαρία διακρινόταν από σπάνιες πολιτικές άρετές, πολέμησε για μεγάλα χρονικά διαστήματα τους Τούρκους. Η φήμη του έξαπλώθηκε σε όλη τη Δυτική Εύρώπη. Το έτος 1325 ο Φίλιππος του Τάραντα του άπένειψε τον τίτλο του «βασιλιά και δεσπότη της Μικρής Ασίας» παραχωρώντας του όρισμένα νησιά του Αιγαίου μεταξύ αυτών και της Χίου. Στη συνέχεια ήρθε σε ρήξη με τον άδελφό του Βενέδικτο, ό όποιος κατέφυγε στην Κωνσταντινούπολη, ζητώντας τη βοήθεια του αυτοκράτορα Άνδρονίκου Γ' Παλαιολόγου. Ο τελευταίος, έπί κεφαλής του στόλου του, κατέλαβε τη Χίο και αιχμαλώτισε τον Μαρτίνο τον όποιο άργότερα, με τη μεσολάβηση του πάπα τον άφησε έλεύθερο. Ο Μαρτίνος Ζαχαρία σκοτώθηκε πολεμώντας τους Τούρκους στα τείχη της Κωνσταντινούπολης. Alice-Mary Talbot, Zaccaria, *ODB*, σ. 2217-2218. W. Miller, *The Zaccaria of Phocaea and Chios (1275-1329)*, *JHS* 31 (1911) 42-55. Ph. P. Argenti, ό. π. (σημ. 5), σ. 68-70.

⁷Ο όρος προέρχεται από άραβική λέξη και ύποδηλώνει τον σύνδεσμο άλληλοβοήθειας. Οί μαόνες ήταν συνεταιρισμοί πιστωτών, οί όποιοι λάμβαναν την ύποχρέωση να καταβάλουν άποζημιώσεις για καταστροφές που προξενούσαν τρίτοι σε κάποια ξένη χώρα έξασφαλίζοντας έγγύηση για τους πιστωτές την έκμετάλλευση όρισμένων έδαφών της περιοχής αυτής. Οί μαόνες έμφανίστηκαν κατά τη μεσαιωνική περίοδο στη Γένοβα διακρίνονταν από άυτόνομία και λειτουργούσαν ύπό την αίγίδα της Δημοκρατίας. Μία από τις σημαντικότερες έταιρείες αυτής της κατηγορίας ήταν ή μαόνα της Χίου, ή όποία συστάθηκε το 1346 και πωλήθηκε στον γενουατικό οίκο των Ίουστινιάνι, κυβερνώντων του νησιού έως την όθωμανική του κατάληψη το 1566. Κύριο άντικείμενο της μαόνας της Χίου ήταν ή μαστίχα, ώστόσο έκμεταλλευόταν και άλλους πλουτοπαραγωγικούς πόρους του νησιού, καθώς και το λιμάνι της Φώκαιας, και την εύρύτερη περιοχή με τα μεταλλεία άλουμινίου (ήστυπτηρία). Για την έταιρεία μαόνα της Χίου, βλ. είδικά Άντ. Σ. Δαμαλάς, *Ο οίκονομικός βίος της νήσου Χίου από έτους 992 μ. Χ. μέχρι του 1566*, τ. 3, Αθήνα 1998, κεφ. ιδ', σ. 777-935.

⁸Μ. Ί. Παπακωνσταντίνου, *Η Χίος μέσα στους αιώνες. Ίστορία, Τέχνη, Πολιτισμός, Χίος*, Χίος 2016, σ. 116-117.

⁹Μ. Ί. Παπακωνσταντίνου, ό. π. (σημ. 1), σ. 9, 11. Στ. Τσιροπίνα, *Λανθάνουσα και έκδηλη θεατρικότητα στις έπιβιώσεις των χιακών έθίμων του έορτολογίου*, διδακτ. διατρ., ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 44.

¹⁰Γ. Ί. Ζολώτας, *Ίστορία της Χίου*, τ. Γ. 1': Τουρκοκρατία, Αθήνα 1926, σ. 342 επ.

¹¹Στ. Τσιροπίνα, ό. π. (σημ. 9), σ. 44.

¹²Βλ. είδικά Κ. Κόμης, *Η Χίος στη δεκαετία του 1820. Ένα ύπόμνημα (1828) από το στατιστικό έργο της Καποδιαστριακής έποχής*, *Δωδώνη* 22 (1993) 5-17 (εδώ: σ. 9).

¹³Εύστ. Μπάτης, *δ. π.* (σημ. 12), σ. 21.

¹⁴Απ. Δελής, *Ερμούπολη(Σύρος): Τò ναυπηγικò κέντρο τῆς ιστιοφόρου ναυτιλίας, 1830-1880*, διδ. διατρ., Κέρκυρα 2010, σ. 277-278. Γ. Θεοτοκάς – Τζ. Χαρλαύτη, *Έλληνες έφοπλιστές καί ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Όργάνωση, Διοίκηση καί Στρατηγική*, Αθήνα 2007, σ. 297-304 (Λαιμοῦ), σ. 327-328 (Λώ), σ. 324-326 (Λύρα), σ. 395-400 (Πατέρα).

¹⁵Απ. Δελής, *δ. π.*(σημ. 15), σ. 260, 265-266.

¹⁶Εύστ. Μπάτης, *δ. π.*(σημ. 12), σ. 21-22.

¹⁷Εύστ. Μπάτης, *δ. π.* (σημ. 12), σ. 23.

¹⁸Τò καλοκαίρι τοῦ 1920 ἡ ἑλληνική κυβέρνηση, μὲ τὴ σιωπηρὴ συγκατάθεση τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ ἐκπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, γιὰ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς δαπάνες τῆς μικρασιατικῆς ἐκστρατείας, προχώρησε στὴν ἔκδοση χαρτονομίσματος ἀξίας 600.000.000 δραχμῶν. Στὴ διάρκεια τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἐκδόθηκε χαρτονόμισμα μὲ κάλυμμα τὴν ἐγγύηση συμμαχικῶν πιστώσεων. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1920 οἱ τρεῖς Μεγάλες Δυνάμεις ἐπέβαλαν στὴν Ἑλλάδα οἰκονομικὸ ἀποκλεισμό, ἀρνήθηκαν νὰ τῆς χορηγήσουν τὶς πολεμικὲς πιστώσεις, ἀφήνοντας τὰ χαρτονομίσματα ἀξίας 600 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἀκάλυπτα. «Ἡ ἔκδοση ἀκάλυπτου χαρτονομίσματος ἀπὸ τὸ κράτος συνεχίστηκε, γιὰ νὰ φθάσει στὸ ποσὸ τῶν 1.650.000.000 δραχμῶν τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1922. Τὴ διετία 1920-1921 ἡ αὔξηση τοῦ τιμαριθμοῦ ἦταν τῆς τάξεως τοῦ 37%, ἐνῶ ἡ συναλλαγματικὴ ἀξία τῆς δραχμῆς – ποὺ σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου εἶχε παραμείνει στὸ ἄρτιο – ἀκολούθησε μιὰ καθοδικὴ πορεία. Ἔτσι, ἡ τιμὴ τῆς ἀγγλικῆς λίρας, ἀπὸ 24,5 δρχ τὸ 1919 ἀνέβηκε στὶς 34 δρχ τὸ 1920 καὶ στὶς 71 δρχ τὸ 1921». Βλ. Ρηγίνος Μ., «Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία, 1900- 1940» στὸ Κρεμμυδάς Β. (ἐπιμ.) *Εἰσαγωγή στὴ Νεοελληνικὴ Οἰκονομικὴ Ἱστορία (18ος-20ὸς αἰ.)*, Αθήνα 1999, σ. 191. Β. Πατρώνης, *Ἑλληνικὴ Οἰκονομικὴ Ἱστορία. Οἰκονομία, Κοινωνία καὶ Κράτος στὴν Ἑλλάδα (18ος-20ος αἰ.)*, Σύνδεσμος Ἑλληνικῶν Ἀκαδημαϊκῶν Βιβλιοθηκῶν, Ἐθνικὸ Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο, Αθήνα 2015, σ. 193.

¹⁹Εύστ. Μπάτης, *δ. π.* (σημ. 12), σ. 23.

²⁰Γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων στὶς Οἰνοῦσες, βλ. Ν. Ἀνδριώτης, «Τὸ μικρὸ ταξίδι». Ἡ ἄφιξη καὶ ἡ ἐγκατάσταση τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων στὶς Οἰνοῦσες, Αθήνα 1998, σ. 49-58, 87-99, 113-119.

²¹Εύστ. Μπάτης, *δ. π.*(σημ. 12), σ. 23-24.

²²Στ. Τσιροπινά, *δ. π.*(σημ. 9), σ. 46.

²³Εύστ. Μπάτης, *δ. π.*(σημ. 12), σ. 25. Γ. Θεοτοκάς – Τζ. Χαρλαύτη, *δ. π.* (σημ. 15), σ. 461-462 (Χανδρή), σ. 267-269 (Καρρά), σ. 187-189 (Ἀνδρεάδη), σ. 451-452 (Φαφαλιών), σ. 469-471 (Χατζηπατέρα), σ. 371-374 (Ξυλά), σ. 312-316 (Λιβανοῦ).

²⁴Εύστ. Μπάτης, *δ. π.*(σημ. 12), σ. 25.

Αποχαιρετώντας ὅ,τι ἔζησα

τοῦ Ἰωάννου Δ. Κορέλη,
Ἀντιστρατήγου ἐ. ἀ.

Ἡ πατρίδα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας τόπος στὸν χάρτη. Εἶναι οἱ θυσίες, οἱ ἀξίες καὶ τὰ ἰδανικὰ ποὺ τὴν κρατοῦν ὄρθια. Εἶναι τὸ χρέος ποὺ ἀναλαμβάνουμε χωρὶς νὰ ζητᾶμε ἀντάλλαγμα. Γιὰ 39 χρόνια, μὲ 32 ἀπὸ αὐτὰ στὶς Εἰδικὲς Δυνάμεις, ὑπηρετήσα αὐτὸ τὸ χρέος. Ὅχι γιατί ἦταν καθήκον. Ἀλλὰ γιατί ἦταν τιμὴ καὶ τρόπος ζωῆς. Ὅπως εἶπε ὁ Στρατηγὸς Μακρυγιάννης: «Χωρὶς ἀρετὴ καὶ πόνο γιὰ τὴν πατρίδα, δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε ἐλευθερία».

Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ ὑπηρετήσω σὲ κρίσιμες ἐπιχειρησιακὲς θέσεις καὶ νὰ διοικήσω Μονάδες καὶ Σχηματισμοὺς Εἰδικῶν Δυνάμεων, ὅπως τὸ ΚΕΟΑΧ, τὸ 4ο ΕΤΕΘ, τὴ Ζ' ΜΑΚ, τὴν 32 ΤΑΞ ΠΖΝ καὶ τὴ ΣΜΥ, καθὼς καὶ νὰ ὑπηρετήσω ὡς Διευθυντὴς Εἰδικῶν Δυνάμεων. Σὲ κάθε θέση, λειτούργησα μὲ ὄραμα καὶ ἐκτέλεσα μὲ ἀπόλυτη ἀφοσίωση τίς ἐντολὲς τῶν προϊσταμένων μου, τιμῶντας τὸ καθήκον, τὴν Ἱεραρχία καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη ποὺ μοῦ δόθηκε. Παράλληλα, ἡ ἐπιχειρησιακὴ ἐτοιμότητα καὶ ἡ μέριμνα γιὰ τὸ προσωπικὸ ἦταν πάντα προτεραιότητα. Γιατί ἓνας διοικητὴς δὲν ἡγεῖται μόνο μὲ ἐντολές, ἀλλὰ καὶ μὲ συνεχῆ μέριμνα γιὰ τὸ προσωπικό.

Θυμᾶμαι τίς στιγμὲς ποὺ ἡ ἀποστολὴ δὲν ἦταν ἄσκηση, ἀλλὰ μάχη γιὰ τὴ ζωή. Ἀπὸ τίς χιονισμένες κορυφὲς μέχρι τίς πλημμυρισμένες πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, κατὰ τὴν κακοκαιρία «Ντάνιελ», ἡ ἀποστολὴ ἦταν πάντα ἡ ἴδια: νὰ προστατεύσουμε, νὰ στηρίξουμε, νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὸν συνάνθρωπό μας. Αὐτὲς οἱ στιγμὲς δὲν φεύγουν ποτέ. Μένουν ἀνεξίτηλες στὴν ψυχὴ ἑνὸς στρατιώτη καὶ θυμίζουν πῶς ἡ στολὴ ποὺ φορᾶμε δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ὕφασμα. Εἶναι ὄρκος, τιμὴ, εὐθύνη.

Ἡ ξαφνικὴ ἀποστρατεία ἦταν μιὰ στιγμὴ λύπης, ἀλλὰ καὶ στοχασμοῦ. Ὑστερα ἀπὸ 39 χρόνια ἀφοσίωσης, ἀναρωτιέσαι πῶς κρίνεται ἡ πορεία ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του στὴν πατρίδα; Ὅπως εἶπε ὁ Νίκος Καζαντζάκης: «Ν' ἀγαπᾷς τὴν εὐθύνη. Νὰ λές: ἐγὼ μονάχος μου ἔχω χρέος νὰ σώσω τὴ γῆ. Ἄν δὲν σωθεῖ, ἐγὼ θὰ φταίω». Αὐτὴ ἡ εὐθύνη δὲν τελειώνει ποτέ.

Τὸ ἀληθινὸ χρέος, ὅπως τόνιζε καὶ ὁ Σολωμός, εἶναι νὰ ὑπηρετοῦμε τὴν πατρίδα μὲ εὐκρίνεια καὶ πίστη: «Τὸ ἔθνος πρέπει νὰ θεωρεῖ ἐθνικὸ ὅτι εἶναι ἀληθινό». Αὐτὸ προσπαθήσαμε σὲ κάθε βῆμα.

Εὐχαριστῶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μου γιὰ τὴν ἀναγνώριση, τὴ στήριξη καὶ τὰ θερμὰ λόγια. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη τιμὴ. Νὰ γνωρίζεις πῶς ἡ προσφορὰ ἀναγνωρίστηκε ὡς αὐτὸ ποὺ πραγματικὰ ἦταν, θυσία καὶ ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα, τὴν ὑπηρεσία, τὸν συνάδελφο καὶ τὸν συνάνθρωπο.

Ὁ ἀγῶνας δὲν σταματᾷ. Συνεχίζεται μὲ κάθε πράξη, κάθε θυσία, κάθε βῆμα μπροστά. Ὅπως εἶπε ὁ Θουκυδίδης: «Οἱ ἄνθρωποι δὲν κρίνονται ἀπὸ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τους». Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀκλόνητη πίστη στὶς ἠθικὲς ἀξίες ποὺ ὑπηρετήσα, στὶς ἀρχές ποὺ μὲ καθοδήγησαν καὶ στὰ ἰδανικὰ ποὺ ὑπερασπίστηκα, θὰ συνεχίσω νὰ προσφέρω ὅπου, ὅπως καὶ ὅποτε ἀπαιτηθεῖ.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Ἐκδότης: Ἡ ἹΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἱστοσελίς: <http://www.imchiou.gr>
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπὲρ τοῦ κατηχητικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου.
- IBAN GR 98 0110 4900 0000 4900 0199 68

Ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων ἐτίμησε τὰ Ψαρά καί τόν Κανάρην.

Τήν 13^{ην} Νοεμβρίου 2024 καί ὥραν 10.30 ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων ἐτίμησεν τήν 200^{ην} ἐπέτειον τοῦ Ὀλοκαυτώματος τῆς Ἡρωϊκῆς Νήσου τῶν Ψαρῶν καί τήν μνήμην τοῦ Ναυάρχου, Πυρπολητοῦ καί Πρωθυπουργοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη. Ἡ ἐκδήλωσις ἐγένετο εἰς τήν Αἴθουσαν τῆς Γερουσίας κατά τό ἀκόλουθον πρόγραμμα:

Κωνσταντῖνος Ἀν Τασούλας, Πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων: **Χαιρετισμός.**

Παναγιώτης Μηταράκης, Βουλευτής Χίου: **Χαιρετισμός.**

Σταῦρος Γ. Μιχαηλίδης, Βουλευτής Χίου: **Χαιρετισμός.**

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκος: **Ὁμιλία μέ θέμα: Ἡ «Θεοσέβεια» τοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη.**

Ἑλένη Καραγιώργη: **Ἀπαγγελία τοῦ ποιήματος «Ματρόζος» τοῦ Γεωργίου Στρατήγη.**

Μαρία Εὐθυμίου, Ὁμότιμος Καθηγήτρια Ἱστορίας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: **Ὁμιλία μέ θέμα: Ψαρά: ἓνας μοναχικός βραχίονας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ '21.**

Παναγιώτης Γέροντας, Πλωτάρχης (Ο) Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ: **Ὁμιλία μέ θέμα: Ἡ προσωπικότητα του Κωνσταντίνου Κανάρη.**

Κωνσταντῖνος Βρατσάνος, Δήμαρχος Ἡρωϊκῆς Νήσου Ψαρῶν: **Ὁμιλία μέ θέμα: Τό παρόν καί τό μέλλον τῶν Ψαρῶν.**

Συνάντησις Σεβ. Χίου μετά των
Θεολόγων Καθηγητών. (30.01.2025)

Μνημόσυνον Νικολάου Ψαρουδάκη
Προέδρου «Χριστιανικής Δημοκρατίας» καί συνεργατών
εἰς Ἱ. Μονήν Ἀγ. Στεφάνου Βροντάδου. (08.02.2025)

Μνημόσυνον Κωνσταντίνου Κανάρη
 εἰς τόν ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθέντα
 Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἀποστόλων Κυψέλης. (19.01.2025)